

Beslut

efter kvalitetsgranskning av stimulerande
undervisning för elever i årskurs 4 som ligger
långt fram i sin kunskapsutveckling vid Lång-
ängskolan i Hallsbergs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Långängskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska att undervisningen i årskurs 4 genomförs på ett sådant sätt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling bibehåller sitt intresse för skolarbetet och får möjlighet att nå längre. De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?
2. I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. I bilaga 2 finns beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Granskningen genomförs i 30 skolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Långängskolan i Hallsbergs kommun ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Långängskolan den 26-28 april 2022. Besöket genomfördes av utredarna Tomas Karlsson och Tobias Thorén. Totalt sex intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan och rektorn samt fem lektionsobservationer genomfördes.

Beslut:

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna utveckla skolans arbete med att ge lärarstöd och utmaningar till elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

- Rektorn behöver utveckla skolenhetens uppföljning och analys av elevernas kunskapsresultat. Detta i syfte att synliggöra elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Analysen bör sedan användas som underlag för arbetet med att utveckla undervisningen för elevgruppen.
- Rektorn behöver genom sin organisation skapa bättre möjligheter för lärare att genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I detta arbete ingår också att utveckla samarbetet med elevhälsan kring elevgruppens behov.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-12-16 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2019:5786) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande fyra områden:

- I vilken utsträckning lärarens *planering av undervisningen* (även) utgår från behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

- I vilken utsträckning läraren ger elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling *tillräckliga utmaningar*.
- I vilken utsträckning de elever som nått långt/blir klara fort får *stöd för att komma vidare* i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning undervisningen genomsyras av *ändamålsenliga förväntningar* på elevernas förmåga.

Skolinspektionen bedömer att lärarna i flera avseenden arbetar metodiskt vid planering och genomförande av undervisning för att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska ges möjlighet att nå längre. Dock bedömer Skolinspektionen att den undervisning som genomförs, inte i alla delar möter den aktuella elevgruppens behov.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att lärarna vid Långängskolan i sin planering beaktar tidigare höga elevprestationer och förbereder material även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Granskningen visar även att elever i huvudsak får uppgifter som är utmanande men att det varierar mellan lärare och ämnen samt i vilken omfattning elever ges möjlighet att accelerera. Granskningen visar vidare att lärarna i viss utsträckning ger eleverna lämpliga former av lärarstöd då lärarna själva uppger att det kan vara svårt att hinna med att ge stöd till elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Granskningen visar vidare att lärarna ger eleverna återkoppling i skolarbetet. Granskningen visar också att undervisningen präglas av lärarnas höga och ändamålsenliga förväntningar på elevernas förmåga.

Lärarnas planering av undervisningen

Granskningen visar att lärarna förbereder uppgifter och material för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervjuer med lärare framgår att de i sin planering som regel har med lektionsmaterial som är av olika svårighetsgrad. I ämnet matematik har lärarna förberett extrauppgifter, antingen som finns i boken eller digitalt om elever snabbt blir färdiga. I ämnet svenska är elevuppgifter ofta öppna till sin karaktär vilket ger utrymme för mer utvecklade svar. En lärare framhåller att hen vanligtvis utgår från samma material till alla elever men att hen i sin planering kan variera nivån genom att låta elever ingå i olika gruppkonstellationer, exempelvis genom att låta elever som ligger långt fram få arbeta tillsammans.

Granskningen visar vidare att lärarna i sin planering beaktar tidigare höga elevprestationer samt kontinuerligt uppdaterar sin planering med utgångspunkt i elevernas förändrade behov. Det framgår av intervju med lärare att de får information om alla elevers kunskapsutveckling samt resultat på nationella prov vid övergång från årskurs 3 till årskurs 4. För enstaka lärare som började sin anställning vid årsskiftet var emellertid tillgången till sådan information begränsad. Lärarna uppger

att de även gör screeningar av elevernas kunskaper i ämnena svenska och matematik. Lärarna beskriver att de i sin planering tar hänsyn till elevers tidigare prestationer genom att förbereda lektioner så att det finns extrauppgifter till de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. En lärare uppger också att hen i samband med utvecklingssamtal har pratat med eleverna om att de vill ha mer utmanande matematikläxor. I samband med besöket tog Skolinspektionen del av fem IUP (individuella utvecklingsplaner) där skolan gjort bedömningen att eleven kommit långt i sin kunskapsutveckling. Det framgick endast i enstaka IUP information om att eleven behöver få mer utmaningar i undervisningen såsom exempelvis svårare uppgifter. Skolledningen och lärare uppger i intervjuer att skolans arbete med IUP är ett utvecklingsområde.

Utmaningar i undervisningen

Granskningen visar att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i huvudsak får uppgifter som är utmanande utifrån deras nivå, men att det varierar mellan olika lärare och ämnen i vilken utsträckning detta sker. Av intervju med lärare och av elevuppgifter som Skolinspektionen fått ta del av framgår exempelvis att det i ämnet engelska finns gott om fördjupningsmaterial såsom texter eller arbetsuppgifter för elever som behöver mer utmaningar. Det finns också ett digitalt läromedel med olika svårighetsnivå. Även i ämnet matematik finns extra utmanande uppgifter, dels i elevernas lärobok, dels i ett digitalt läromedel där uppgifter individanpassas. Inkomna elevuppgifter inför granskningen i svenska och samhällsorienterande ämnen, ger också exempel på material av olika svårighetsgrad eller att uppgifter är öppna till sin karaktär, det vill säga utan tak. Av intervjuer med företrädare för elevhälsan och rektorn är bilden dock att det varierar mellan olika lärare och ämnen i vilken utsträckning som eleverna får en utmanande undervisning. Enligt elevhälsan beror graden av utmaningar och stimulans i undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling på den enskilda lärarens yrkeserfarenhet och utbildning. Vissa lärare har också större trygghet än andra i att låta elever få arbeta mer differentierat medan det förekommer att andra lärare mer vill hålla samman gruppen. Av intervjuer med elever framgår exempelvis att flera elever upplever vissa läromedel som för enkla eller att de snabbt blir klara med de extrauppgifter som finns.

Granskningen visar också att lärarna ger eleverna möjlighet till breddning och fördjupning men att det varierar i vilken omfattning elever ges möjlighet att accelerera. Av intervju med lärare framgår att i naturorienterande ämnen används ett arbetsmaterial som ger stor möjlighet för eleverna att gå djupare in i uppgiften men också att utveckla sina svar. I ämnet svenska och samhällsorienterande ämnen är uppgifter ofta öppna till sin karaktär vilket ger eleverna möjlighet till individuell fördjupning. Granskningen visar också på exempel där en elev i ett ämne arbetar utifrån arbetsmaterial för årskurs 6, det vill säga accelererat lärande. Av intervju med rektorn framgår också att det förekommit samarbete med högstadieskolan kring

arbetsmaterial för elever på en högre nivå. Dock är det enligt intervjuer med lärare, företrädare för elevhälsan och elever vanligast att alla elever gör samma uppgifter för att därefter gå vidare med svårare uppgifter, vilket också bekräftas vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer.

Granskningen visar vidare att olika metoder eller material används i undervisningen så att eleverna får möta en variation. Av observerade lektioner framgår flera exempel på hur undervisningen varierar med gemensamma genomgångar, arbete i grupp, par eller enskilt. En lärare uppger att hen alltid försöker variera sin undervisning teoretiskt, praktiskt och digitalt. Vid enskilt arbete blir digitala hjälpmedel också ett komplement. Av intervju med lärare och elever framgår vidare att läraren brukar bestämma vilka elever som arbetar tillsammans. Det förekommer också att elever som snabbt blir färdiga får arbeta tillsammans, exempelvis i engelska där elever i par kan få öva på att tala engelska eller arbeta med läsförståelse. Av intervju med elever framgår att undervisningen överlag är varierad och att moment såsom laborationer i naturorienterande ämnen eller dramaövningar i svenska upplevs som särskilt stimulerande. Dock tycker vissa elever att undervisningen är mindre varierad i vissa ämnen.

Lärarstöd för att komma vidare i kunskapsutvecklingen

Granskningen visar att lärarna i viss utsträckning ger eleverna stöd under lektionerna då de upplever att de har svårt att hinna med elever som behöver mer utmaningar i undervisningen. Av intervju med lärare framgår att det tidsmässigt är svårt att räkna till för elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling då det generellt är stora klasser och flera elever har ett stort stödbehov. Detta får till följd att elever som kommit längre får arbeta mer på egen hand. Lärare beskriver att det vid vissa lektionstillfällen är mer än en lärare i klassrummet vilket ger bättre förutsättningar att ge lärarstöd till alla elever. Rektorn uppger att det oftast finns tillgång till svårare uppgifter för elever men att det kan saknas ordentlig lärarledd undervisning för dessa elever. Av observerade lektioner framgår emellertid att lärarna stödjer eleverna i skolarbetet genom att visa, instruera eller svara på frågor. Elever uppger också att det oftast inte tar lång tid att få hjälp av läraren under lektioner.

Granskningen visar att lärarna fortlöpande ger eleverna återkoppling i skolarbetet. Av intervju med lärare och elever framgår att elever löpande ges muntlig återkoppling i skolarbetet. Detta bekräftas också av Skolinspektionens observationer. Det förekommer också att eleverna får skriftlig återkoppling digitalt i exempelvis svenska kring hur de ska utveckla en text ytterligare. Lärare uppger också att återkoppling framförallt ges terminsvis i samband med utvecklingssamtal då elever också får göra en självskattning. Lärarna uppger även att det kan förekomma att eleverna får läsa varandras texter och ge varandra konstruktiv återkoppling även om det används i begränsad utsträckning i årskurs 4. Granskningen visar också att lärarna uppmuntrar och bekräftar eleverna. Av intervju med elever framgår att de kan få

beröm eller uppmuntrande ord i skolarbetet. Detta bekräftas också av Skolinspektionens observationer. Eleverna uppger vidare att de får bekräftelse och uppmuntran kring vad de åstadkommit men även vad de behöver göra för att utvecklas ytterligare i samband med utvecklingssamtal.

Granskningen visar vidare att lärarna ger eleverna stöd för att få överblick i skolarbetet och hjälp att prioritera. Lärare uppger att de försöker ha tydliga genomgångar för att på så sätt visa för eleverna hur de ska gå vidare. Detta framkommer också vid Skolinspektionens observationer där lärare exempelvis inleder med vad eleverna ska arbeta med under lektionen och varför. Lärarna använder också olika hjälpmedel för att visa eleverna i vilken ordning arbetsuppgifter ska genomföras och vilka extra utmaningar som finns för elever som arbetar lite snabbare än andra.

Granskningen visar också exempel på att lärarna stödjer eleverna att ta sig an nya kunskapsområden genom att anknyta undervisningen till saker som eleverna är intresserade av. Lärarna uppger att de generellt försöker vara lyhörda för vad eleverna är intresserade av såsom att eleverna exempelvis kan få skriva faktatexter om sådant som intresserar dem. Vid lektionsobservationer ges också exempel på att lärare stannar upp och ägnar tid åt frågor som eleverna har, vilka mer eller mindre anknyter till lektionens huvudsakliga innehåll. Elever uppger också att lärarna ibland kan vara lyhörda för vad eleverna är intresserade av. En elev uppger exempelvis att när hen var klar med ett arbetsområde fick hen på egen hand göra en extra utmaning om jorden vilket eleven säger att hen uppskattade.

Granskningen visar att lärarna uppmärksammar både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling även om skolan inte har ett systematiskt arbete kring detta. Av intervju med elever framgår att pojkar och flickor får lika mycket stöd i undervisningen. Även Skolinspektionens observationer visar hur lärare fördelar ordet eller ger lärarstöd i samma omfattning till både pojkar och flickor. Av intervju med lärare framgår att vissa lärare lottar vilken elev som ska få svara på frågor i klassrummet. Andra lärare uppger att de medvetet fördelar ordet så att även elever som är tysta får komma till tals. Företrädare för elevhälsan uppger att pojkar har varit i klar majoritet på skolan och säger att det finns en medvetenhet bland lärare om att försöka stärka flickorna. Lärarna uppger dock att pojkars och flickors olika utrymme i klassrummet har diskuterats tidigare men att det inte finns något aktivt sådant arbete i nuläget. Rektorn uppger att generellt är synsättet att man inte tänker på elever utifrån kön utan utifrån om de behöver utmanas.

Ändamålsenliga förväntningar

Granskningen visar att lärarnas förväntningar utgår från en aktuell bild av elevernas kunnande och förutsättningar och att förväntningarna kommer till uttryck i tilltal och bemötande. Lärare uppger att de generellt ställer lite högre krav på elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling för att de ska utmanas. I ämnet svenska kan

det exempelvis handla om lite högre krav vid textskrivande avseende omfång och meningsbyggnad eller att eleverna i ämnet matematik förväntas göra sina uppgifter mer utförligt. En lärare uppger att det gäller att vara uppmärksam på vilka texter som elever läser i exempelvis engelska, då elever som kommit långt kan prioritera att snabbt bli klara hellre än att låta sig utmanas. En lärare uppger att det är viktigt att försöka hitta goda exempel i elevgruppen eller att elever kan få komma fram till tavlan och visa vad de kan. Vidare framgår av intervjuer och observationer inget annat än att lärarnas undervisning är fri från uttryck för stereotypa föreställningar kopplade till elevers kön, socioekonomiska bakgrund och migrationsbakgrund. Lärarna uppger att de lägger mycket tid under skoldagarna åt att lära eleverna att respektera varandra och att lära sig det sociala samspelet.

Granskningen visar också att skolan i viss utsträckning arbetar medvetet för att kompensera de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling men som saknar uppmuntran och stöd hemifrån. Av intervju med lärare och rektorn framgår att de generellt är uppmärksamma på alla elever som behöver uppmuntran i skolarbetet. Detta arbete görs emellertid främst av undervisande lärare eller mentor. Lärare uppger dock att det kan vara svårt att handleda elever som är nyanlända då det inte alltid finns möjlighet till samverkan med studiehandledare på modersmål. Lärare uppger att undervisning för elever som är nyanlända kan vara svårt i naturorienterande ämnen där det kan förekomma många nya begrepp. En lärare uppger emellertid att hen i samband med rättning i matematik försöker ta sig tid att ställa fler frågor till nyanlända elever så de får fler möjligheter att visa vad de kan. Lärare uppger vidare att läxhjälp inte erbjuds i årskurs 4 detta läsår men rektorn uppger att det finns tid för vissa lärare i deras tjänster att ge elever stöd.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna utveckla skolans arbete med att ge lärarstöd och utmaningar till elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar att det varierar i vilken utsträckning som elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling får utmaningar samt ges möjlighet till att accelerera i undervisningen. Granskningen indikerar också att lärare har svårt att hinna med att ge lärarstöd till elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med lärarna ser till att elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling får utmaningar och att lärarna ges förutsättningar att även ge dessa elever lärarstöd. En del i detta kan

också vara att se till att skolans arbete med IUP blir enhetligt och att elevers behov av utmaningar dokumenteras däri. Sammantaget skulle detta stärka skolans arbete med att utmana elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande tre områden:

- I vilken utsträckning skolans uppföljning av resultat ger underlag för genomförande och utveckling av undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för elevhälsa och lärare att samverka kring undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för lärare att – tillsammans eller på egen hand – genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att skolenhetens ledning i begränsad utsträckning ger stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn i sin uppföljning av såväl undervisning som kunskapsresultat i viss utsträckning synliggör elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Det underlag som uppföljningen ger används dock i liten utsträckning till att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Vidare visar granskningen att det i begränsad omfattning finns upparbetade arbetssätt för hur elevhälsans kompetenser kan bistå lärarna i att genomföra och utveckla en undervisning som utmanar och stimulerar elever som nått långt i sin kunskapsutveckling. Granskningen visar dock att elevhälsan har möjlighet att arbeta tillsammans med lärarna för att utveckla undervisningen för elevgruppen. Härutöver visar granskningen att skolenheten i nuläget har få gemensamma strategier till stöd för genomförandet av en undervisning som stimulerar denna elevgrupp.

Uppföljning av resultat

Granskningen visar att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i viss utsträckning synliggörs i uppföljningen av elevers kunskapsutveckling. Av intervjuer

med skolledning och lärare framgår att elevers kunskapsutveckling följs upp vid terminsvisa mitterminskonferenser i respektive arbetslag tillsammans med elevhälsan och skolledningen. Elevernas kunskapsutveckling följs upp i alla ämnen och åskådliggörs i färgkodade scheman som lärarna fyller i. Exempelvis markeras elever som "när mer än godkänd nivå" med färgen blå. I uppföljningen analyseras också resultaten kopplade till elevernas olika bakgrund samt hur fördelningen av elevhälsans ärenden ser ut i olika grupper. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår dock att fokus i uppföljningen endast i liten utsträckning rör elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Frågor kring hur elever kan motiveras och utmanas ytterligare kan uppkomma men det är inte i övrigt något som arbetslagen inför konferenserna ska analysera. Rektorn uppger dock att man i högre utsträckning än tidigare har börjat samtala om elever som tillhör gruppen. Vidare framgår av intervju med rektorn att det kan förekomma samtal om eventuella skillnader mellan pojkar och flickors måloppfyllelse, men att det inte har gjorts någon närmare, systematisk uppföljning av detta under läsåret. I skolans kvalitetsredovisning återfinns bland annat nyckeltal kring elevernas samlade meritvärden, resultat på nationella prov, samt information om elevernas läsförmåga och matematikfärdighet i lägre skolor. Kvalitetsredovisningen innehåller även övergripande slutsatser från detta material. Emellertid saknas information som kan kopplas till behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervju med rektorn framgår vidare att elevernas IUP inte är ett underlag som närmare används i den samlade resultatuppföljningen.

Granskningen visar att skolledningen i viss mån följer upp undervisningens kvalitet men inte med fokus på elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Av intervju med rektorn och elevhälsan framgår att elevhälsan har gjort observationer i särskilda klasser utifrån signaler som inkommit. Dock framgår av intervjuer med rektorn och lärare att skolan överlag saknar en strukturerad uppföljning av undervisningens kvalitet. Lärare uppger exempelvis att de har efterfrågat möjligheten att bli observerade eller att auskultera hos kollegor men att detta inte har blivit av. Av intervju med skolledningen och elevhälsan framgår att samtal om undervisningens kvalitet kan förekomma i ledningsgruppen och i möten med elevhälsan men samtalen rör främst klasser eller enskilda elever i behov av stöd. Elevhälsans bild är dock att skolledningen generellt har en god uppfattning om den undervisning som genomförs på skolan.

Granskningen visar vidare att uppföljningen av skolans resultat i liten omfattning används som underlag för arbetet med att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram. Av intervju med rektorn, lärare och av ingiven dokumentation framgår visserligen att diskussioner förs kontinuerligt i olika forum kring hur undervisning generellt kan förbättras men granskningen visar inga exempel på gemensamma insatser som görs för att utveckla undervisningen för elever som kommit

långt i sin kunskapsutveckling. I och med att skolans uppföljning av kunskapsresultat och undervisningskvalitet i begränsad utsträckning berör elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling blir följaktligen underlag för beslut om utveckling begränsade. Härutöver uppger rektorn att skolans möjligheter till undervisningsutveckling hämmats av den pandemi som pågått samt att skolledningsfunktionen under en period varit reducerad.

Stöd för elevhälsan att samverka med lärarna

Granskningen visar att det i viss utsträckning finns upparbetade arbetssätt för hur elevhälsans kompetenser kan bistå lärarna i att genomföra och utveckla en undervisning som utmanar och stimulerar elever som nått långt i sin kunskapsutveckling. Av intervju med representanter för elevhälsan, lärare och skolledningen framgår att elevhälsans arbete framförallt är inriktat mot elever som är i behov av stödåtgärder och att eventuella insatser kring elever som ligger långt fram sker på individnivå. Lärare och elevhälsan uppger att det i liten utsträckning förekommer diskussioner, eller att lärare får återkoppling från elevhälsan, kring hur undervisningen för elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling kan utvecklas. Av intervjuer med skolledningen och elevhälsan framgår dock att det förekommit att elevhälsan gett enskilda lärare handledning eller tips om undervisningsmaterial. Skolledningen uppger vidare att skolan tydligare försökt arbeta in att elevhälsan kan bistå lärarna i att identifiera elever som kanske behöver mer stimulans eller utmanande uppgifter men att detta arbetssätt ännu inte är implementerat i årskurs 4. Elevhälsans professioner kan vid behov också göra klassrumsobservationer men fokus vid dessa tillfällen har främst varit på elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Granskningen visar att elevhälsan har möjlighet att arbeta tillsammans med lärarna för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, även om elevhälsans arbete hittills inte varit inriktat mot detta. Av intervjuer med elevhälsan, lärare och skolledning framgår att elevhälsans personal på många sätt kan samverka med lärarna. Speciallärarna deltar vid arbetslagsmöten men har också veckovisa möten med klassmentorer. Lärare kan även boka in tid för konsultation hos elevhälsan, så kallat "bollplank". Vidare förekommer att speciallärare är ute och besöker klassrum även om fokus inte främst är på elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Företrädare för elevhälsan deltar också vid terminskonferenser.

Stöd för lärare i arbetet med undervisningen

Granskningen visar att det i liten omfattning finns gemensamma rutiner eller strategier för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervju med rektorn, företrädare för elevhälsan samt av ingi-

ven dokumentation framgår inga exempel på skolgemensamma insatser för att utveckla undervisningen för den här elevgruppen. Företrädare för elevhälsan uppger att kompetensen att möta dessa barn är olika hos lärarna och att skolan som helhet behöver bli bättre på att synliggöra den här elevgruppens behov. Detta förutsätter dock enligt lärare och elevhälsan att skolledningen sätter fokus på denna fråga. I nuläget är skolutvecklingsarbetet framför allt inriktat mot enskilda klasser kopplat till andra frågor. Rektorn uppger dock att hen nyligen diskuterat med elevhälsan hur skolan kan åstadkomma en bättre undervisning för den här elevgruppen genom att skapa stadieövergripande undervisning vid behov.

Granskningen visar också att det i begränsad utsträckning finns upparbetade arbetssätt för att ta del av och implementera ny kunskap och forskning i undervisningen avseende elevgruppen. Av intervju med rektorn och lärare framgår att det i nuläget saknas specifika insatser riktade mot att möta behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn ger emellertid exempel på andra fortbildningsområden som skolan arbetat med såsom att utveckla det relationsskapande arbetet. Vidare framgår av intervjuer och dokumentation att det pågår en matematiksatsning på kommunens skolor samt att en utbildning i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt kommer att starta för lärarna under hösten 2022. Vidare framhåller lärare att det ständigt pågår ett utbyte av kunskaper och goda idéer kring undervisning bland lärarkollegor på den egna arbetsplatsen men det finns inte något givet forum där undervisning för elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling diskuteras.

Granskningen visar att lärarna har begränsade möjligheter att gemensamt utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervju med rektorn och av ingiven dokumentation inför granskning framgår att skolans arbetslagsorganisation gjordes om inför detta läsår. Motivet till detta var att skapa ett tätare samarbete över årskurserna, samt att elever ska känna till vilka lärare de kommer att ha senare. Den nya organisationen har emellertid enligt lärare inneburit att de har få möjligheter att träffas ämnesvis eller årskursvis för att planera och diskutera undervisning. Flera lärare uttrycker också att det under skoldagar i övrigt saknas tid för samplanering medan en lärare menar att det finns tid för detta exempelvis då lärare från olika skolor har gemensamt arbete kring matematikutveckling. Enligt rektorn har det förekommit två konferenstillfällen under läsåret för ämnesvisa diskussioner.

Granskningen visar att det finns samverkan och erfarenhetsutbyte mellan kommunens grundskolor men inte specifikt kring elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Av intervju med rektorn och lärare framgår att det inte finns något pågående samarbete med andra skolor kring utveckling av undervisningen för elevgruppen. Lärarna uppger att före pandemin fanns ett gott samarbete mellan äm-

neslärare i kommunen. I dessa sammanhang förekom också i något avseende diskussioner om skolors arbete med elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Rektorn uppger att samarbete exempelvis sker i de ämnesnätverk som finns i kommunen såsom den matematiksatsning som görs. Även rättning av nationella prov görs gemensamt. Rektorn uppger dock att frågor kring elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling inte närmare diskuterats i kommunens rektorsgrupp. Huvudmannen har inte heller i sin uppföljning efterfrågat någon information om hur skolan arbetar med denna elevgrupp.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver utveckla skolenhetens uppföljning och analys av elevernas kunskapsresultat. Detta i syfte att tydligare synliggöra elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Analysen bör sedan användas som underlag för arbetet med att utveckla undervisningen för elevgruppen.

Granskningen visar att skolledningen tillsammans med skolpersonal följer upp elevernas kunskapsresultat. Skolledningen har också skapat ett system där elevers resultat i olika ämnen färgkodas för att skapa överblick. Av intervjuer framgår dock att uppföljning och analys av kunskapsresultat i begränsad utsträckning synliggör elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling eller eventuella könsmässiga skillnader.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med skolpersonalen utvecklar skolenhetens uppföljning och analys av elevernas kunskapsresultat. Framförallt handlar det om att i uppföljningen tydligare synliggöra även de elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling. Underlag från uppföljningen bör sedan ligga till grund för att utveckla undervisningen för elevgruppen. I sammanhanget bör också skolpersonalen tillsammans ges möjlighet att diskutera vad som är utmärkande för elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling på den här skolan.

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete även behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver genom sin organisation skapa bättre möjligheter för lärare att genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I detta arbete ingår också att utveckla samarbetet med elevhälsan kring elevgruppens behov.

Granskningen visar att det i liten omfattning finns gemensamma rutiner eller strategier för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Elevhälsans kompetenser används endast i liten utsträckning i

detta arbete. Granskningen visar vidare att lärarna har begränsade möjligheter till att samverka ämnesvis eller årskursvis för att planera och utveckla undervisningen.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att utveckla skolans systematiska arbete avseende elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling, dels genom att skapa en gemensam strategi till stöd för genomförandet av en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, dels genom att stärka elevhälsans samverkan med lärarna kring elevgruppen. Lärarna behöver också ges bättre förutsättningar till gemensam planering och diskussion kring att utveckla undervisningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Sundman Marknäs

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Sundman Marknäs

X Tobias Thorén

Föredragande

Signerat av: Tobias Thorén

I handläggningen av ärendet har även utredare Tomas Karlsson deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Långängskolan den 26-28 april 2022. Besöket genomfördes av utredarna Tomas Karlsson och Tobias Thorén.

Långängskolan är en kommunal skolenhet med cirka 400 elever i Hallsbergs kommun. Eleverna i årskurs 4 är indelade i tre klasser, och det går ca 67 elever totalt i årskurs 4. Enligt skolverkets statistik är andelen legitimerade lärare med behörighet i minst ett undervisande ämne 66,6 %. Skolenhetens arbete leds av en rektor.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Fem lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med nyckelperson med ansvar för att utveckla undervisningen
- En intervju med representanter för elevhälsan
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier, dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan, dels den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skollagen

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 221) framgår att i detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människor.

2 kap. 25 §

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma faktorer. Vidare framgår att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper.

3 kap. 2 §

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 285) förtydligas att alla elever, även de som utvecklas snabbt, har rätt att få stimulans och utmaningar i skolarbetet. Även elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling.

2011 års läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

1 Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

I grundskolans läroplan anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skolans uppdrag

Vidare är skolans uppdrag att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.

2 Övergripande mål och riktlinjer

2.2 Kunskaper

Av läroplanen framgår även att skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Läraren ska bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande; stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan; organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

2.8 Rektorns ansvar

Vidare framgår av läroplanen att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningens och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna bland annat får den ledning och stimulans som de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och

kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.

Bilaga 4: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde 1 Rektorn behöver tillsammans med lärarna utveckla skolans arbete med att ge lärarstöd och utmaningar till elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 2 Rektorn behöver utveckla skolenhetens uppföljning och analys av elevernas kunskapsresultat. Detta i syfte att synliggöra elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Analysen bör sedan användas som underlag för arbetet med att utveckla undervisningen för elevgruppen.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 3

- Rektorn behöver genom sin organisation skapa bättre möjligheter för lärare att genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I detta arbete ingår också att utveckla samarbetet med elevhälsan kring elevgruppens behov.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?